

การประเมินปัจจัยเสี่ยง และข้อเสนอแนะต่อความมั่นคง ทางเศรษฐกิจไทยในอนาคต ด้วยเครื่องมือ Strategic Foresight

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรความมั่นคงศึกษา (ระดับต้น) รุ่นที่ 4 ซึ่งผู้เขียนได้นำองค์ความรู้ที่ได้เรียนจากหลักสูตรความมั่นคงศึกษาฯ โดยเฉพาะเครื่องมือการคาดการณ์อนาคตเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Foresight) มาบูรณาการร่วมกับองค์ความรู้ความเชี่ยวชาญในสายงานด้านเศรษฐกิจเพื่อประเมินปัจจัยที่มีความเสี่ยงต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจไทยในอนาคต นอกจากนี้ ยังได้ฉายภาพฉากทัศน์ในรายละเอียดเชิงลึกของ 3 ปัจจัยที่มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดสูงที่สุดและคาดว่าจะมีผลกระทบที่สูงที่สุด รวมถึงเสนอแนะแนวทางการป้องกันและลดผลกระทบที่จะเกิดต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจไทย ทั้งนี้ ข้อมูลและความคิดเห็นในบทความเป็นข้อคิดเห็นส่วนตัว มิได้จำเป็นต้องสอดคล้องกับหลักสูตรหรือหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด

⁵¹เศรษฐกิจปฏิบัติการ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

บทนำ

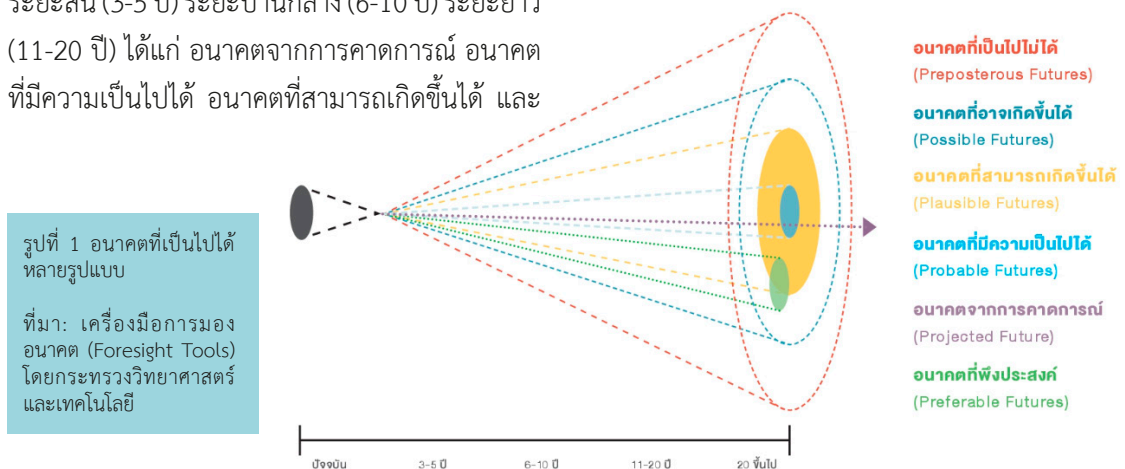
โลกที่มีความผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ ตามหลักแนวคิดโลก VUCA ทำให้ภัยคุกคามต่อความมั่นคงประเทศได้เติบโตและพัฒนาไปอีกขั้น กลายเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-traditional Security: NTS) ที่ไม่จำกัดอยู่แต่ในรูปแบบดั้งเดิมที่เป็นภัยทางการทหารอีกต่อไป ซึ่งเศรษฐกิจได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในปัจจัยสำคัญของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ต่อความมั่นคงประเทศที่ต้องจับตามองอย่างใกล้ชิดปัจจัยทางเศรษฐกิจมักถูกพบในการประเมินระดับความเสี่ยงของความมั่นคงอยู่เสมอ ตัวอย่างเช่น การติดตามและวิเคราะห์แนวโน้ม (Horizon Scanning) ที่ประกอบไปด้วยสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง (STEEP) หรือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินภัยคุกคามด้วยเครื่องมือทางการทหารที่มีปัจจัย PMESII-PT ร่วมกับ SWOT ก็มีปัจจัยเศรษฐกิจประกอบด้วยเช่นกัน สิ่งเหล่านี้ จึงจุดประกายให้ผู้เขียนได้ใช้เครื่องมือ Strategic Foresight มาวิเคราะห์ความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นและมากระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของไทยในอนาคต

1. อนาคตที่หลากหลายของเศรษฐกิจไทย กับเครื่องมือการคาดการณ์อนาคตเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Foresight)

เศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ ถ้าขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ประเทศก็ไม่สามารถเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพและตามเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อให้ประเทศไทยเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มีคตินัยประจำชาติว่าประเทศไทยจะเติบโตอย่าง “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เราจำเป็นต้องต้องเข้าใจจากทัศน์ของอนาคตและความเสี่ยงที่จะมากระทบต่ออนาคตที่วางไว้

อนาคตมีหลายแบบ รูปแบบอนาคตที่มีลักษณะระยะสั้น (3-5 ปี) ระยะปานกลาง (6-10 ปี) ระยะยาว (11-20 ปี) ได้แก่ อนาคตจากการคาดการณ์ อนาคตที่มีความเป็นไปได้ อนาคตที่สามารถเกิดขึ้นได้ และ

อนาคตที่อาจเกิดขึ้นได้ รวมถึงรูปแบบอนาคตที่มีลักษณะยาวแบบมากกว่า 20 ปี ได้แก่ อนาคตที่เป็นไปไม่ได้ อนาคตที่พึงประสงค์ (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) ซึ่งเครื่องมือการคาดการณ์อนาคตเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Foresight) เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมอย่างมากในการเข้าใจอนาคตผ่านกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ส่วนบุคคล นอกจากนี้ยังเป็นวิธีสำคัญในการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจฉากทัศน์อนาคตที่มีความเป็นนามธรรมให้ง่ายขึ้นด้วยเมื่อมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน ย่อมง่ายต่อการออกนโยบายให้สอดคล้องกันมากขึ้น

ในมุมมองของผู้เขียน อนาคตที่หน่วยงานสำคัญทางเศรษฐกิจ เช่น กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คำนึงมากที่สุดน่าจะเป็นอนาคตจากการคาดการณ์ (Projected Future) ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ได้มีการประกาศคาดการณ์การเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยในทุกไตรมาสเพื่อตรวจสอบสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันและส่งสัญญาณทิศทางเศรษฐกิจของไทยให้ประชาชนได้รับรู้ โดยการคาดการณ์เหล่านี้เป็นการคาดการณ์ด้วยข้อมูล ณ ปัจจุบัน ประกอบกับโมเดลทางเศรษฐศาสตร์และสมมติฐานสำคัญทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เครื่องมือ Strategic Foresight มีความเหมาะสมในการฉายภาพอนาคตที่หลากหลายให้ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น จะช่วยให้นักเศรษฐศาสตร์ได้ตระหนักถึงประเด็นความมั่นคงในออกนโยบายและวิเคราะห์สมมติฐานสำคัญทางเศรษฐกิจได้รอบด้านมากยิ่งขึ้น

แม้อนาคตจะมีหลากหลายรูปแบบ แต่อนาคตที่ต้องการให้เป็นที่สุดคืออนาคตที่พึงประสงค์ (Preferable Futures) ซึ่งสำหรับเศรษฐกิจไทยคือการที่ประเทศไทยเติบโตได้เทียบเท่าหรือสูงกว่าผลผลิตที่ระดับศักยภาพ (Potential GDP) มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ขยายตัวต่อเนื่อง มุ่งสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความเหลื่อมล้ำ สามารถจัดความยากจนได้สำเร็จ มีภูมิคุ้มกันและโครงสร้างเศรษฐกิจที่พร้อมรับความผันผวนได้สูง

ในกรณีทั่วไป การใช้เครื่องมือ Strategic Foresight จะต้องกำหนดคำถาม เป้าหมายและแผนปฏิบัติการในแต่ละช่วงเวลาให้ชัดเจน ต้องมีการระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาสู่กระบวนการตัดสินใจร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พิจารณารับรับของอนาคตผ่านการสำรวจสภาพแวดล้อมเชิงลึก (Deep Horizon Scanning) และการวิเคราะห์ความสลับซับซ้อนของอนาคต (Futures Complexity

Analysis) เพื่อให้เข้าใจถึงฉากทัศน์ต่าง ๆ ของอนาคตที่มีหลายกรณี อาจมีการสร้างแบบจำลอง (Modeling and Simulation) รวมถึงการทำการพยากรณ์ย้อนหลัง (Backcasting) จากนั้นทำแผนเสนอแนะนโยบายที่เหมาะสมเพื่อนำพาประเทศไปสู่อนาคตที่ตั้งไว้

สำหรับบทความชิ้นนี้ มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและเวลา ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ทุกมิติอย่างเทคนิค STEEP หรือ PMESII-PT ที่มีมิติสำคัญด้านอื่นนอกเหนือจากด้านเศรษฐกิจ ผู้เขียนจึงได้สร้างกรอบการวิเคราะห์ในประเด็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจไทยเป็นหลัก โดยใช้ข้อมูลเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ ประกอบกับความรู้และประสบการณ์ของผู้เขียนนำมาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความเสี่ยงต่อเศรษฐกิจไทย จากนั้นจัดลำดับความสำคัญทั้งด้านโอกาสความเป็นไปได้ที่จะเกิดและด้านความรุนแรงของผลกระทบโดยใช้เครื่องมือ Risk Matrix

2. การวิเคราะห์ความเสี่ยงต่าง ๆ ต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจไทยด้วย Risk Matrix

Risk Matrix คือเครื่องมือในการวางกระบวนการประเมินความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่นิยมนำมาใช้เวลาวิเคราะห์ภาพใหญ่ด้วย Strategic Foresight เหมาะสำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยความเสี่ยงและลำดับความสำคัญของความเสี่ยงเหล่านั้น ในการประเมินนี้ได้แบ่งความเสี่ยงออกเป็นลักษณะแนวตั้งและแนวนอน แนวตั้งคือโอกาสที่จะเกิดขึ้นของปัจจัย แนวนอนคือผลกระทบของปัจจัยต่อความมั่นคงของเศรษฐกิจไทย ขณะที่ตัวอักษรสีน้ำเงินคือปัจจัยที่รับผลกระทบมาจากภายในประเทศ ตัวอักษรสีแดงคือปัจจัยที่รับผลกระทบมาจากภายนอกประเทศ โดยทั่วไปการวิเคราะห์ดังกล่าวสามารถทำได้หลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก การทำแบบสอบถามความเห็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในกรณีการศึกษา แต่ด้วยข้อจำกัดที่กล่าวไว้ข้างต้น ผู้เขียนได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาร่วมกับความรู้ ประสบการณ์ด้านเศรษฐกิจในการจัดลำดับ

ในรูปที่ 2 ผู้เขียนได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของเศรษฐกิจไทยไว้ 21 ปัจจัย แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีโอกาสเกิดสูงแต่ผลกระทบต่ำ กลุ่มที่มีโอกาสเกิดสูงและผลกระทบสูง กลุ่มที่โอกาสเกิดต่ำและผลกระทบต่ำ กลุ่มที่มีโอกาสเกิดต่ำแต่ผลกระทบสูง นอกจากนี้ได้แบ่งสีของปัจจัยโดยปัจจัยที่รับผลกระทบมาจากภายในประเทศ (น้ำเงิน) มีทั้งสิ้น 12 ปัจจัย และปัจจัยที่รับผลกระทบมาจากภายนอกประเทศ (แดง) มีทั้งสิ้น 9 ปัจจัย สำหรับกลุ่มที่ต้องวางนโยบายเตรียมพร้อมรับมืออย่างเร่งด่วนคือกลุ่มที่มีโอกาสเกิดสูงและผลกระทบสูง โดยเฉพาะปัจจัยที่รับผลกระทบมาจากภายในประเทศ จะสามารถวางแผนรับมือได้ง่ายกว่าปัจจัยภายนอก อย่างไรก็ตาม กลุ่มอื่น ๆ ก็มีความสำคัญเช่นกัน เพียงแต่มีความเร่งด่วนที่น้อยกว่า

ผลกระทบ

โอกาสที่จะเกิด

โอกาสสูง ผลกระทบต่ำ

- การเลือกโทรของแหล่งท่องเที่ยว
- การเก็บค่าไรโนสึงหาริมทรัพย์
- เศรษฐกิจที่ชะลอตัวประเทศคู่ค้าสำคัญ
- แรงงานเข้าเมืองผิดกฎหมาย

โอกาสสูง ผลกระทบสูง

- สังคมสูงวัย
- ภัยพิบัติทางธรรมชาติในเขตเศรษฐกิจที่สำคัญ
- ความเหลื่อมล้ำที่สูง
- หนี้ครัวเรือนที่สูง
- ราคาดังงานที่สูง

โอกาสต่ำ ผลกระทบต่ำ

- การออมเงินของประชาชนที่ลดลง
- เศรษฐกิจสีเทาขยายตัว
- สินค้าเกษตรเริ่มขาดแคลน
- เครือข่ายการฟอกเงิน
- รัฐวิสาหกิจบางแห่งล้มละลาย
- ความขัดแย้งจากโครงการลงทุนของรัฐ

โอกาสต่ำ ผลกระทบสูง

- ความไม่สงบภายในประเทศ
- นักท่องเที่ยวต่างประเทศลดลง
- สินค้าไทยเริ่มไม่เป็นที่ต้องการของโลก
- ความขัดแย้งรุนแรงของประชาคมอาเซียน
- หนี้เสียในระบบสูงเกินกว่าค่าควบคุม
- ไทยถูกปรับลดเครดิตความน่าเชื่อถือจากเศรษฐกิจจากต่างชาติ

รูปที่ 2 ตารางการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความเสี่ยงต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของไทยในอนาคต
รวบรวมประเด็นโดยผู้เขียน

หลังจากพิจารณาปัจจัยเสี่ยงที่ได้วิเคราะห์มาทุกประการแล้ว พบว่ามีปัจจัยเสี่ยงที่มีโอกาสเกิดและผลกระทบต่อประเทศที่มากที่สุด 3 ประการ ได้แก่ 1. สังคมสูงวัย 2. ภัยพิบัติทางธรรมชาติในเขตเศรษฐกิจที่สำคัญ และ 3. ความเหลื่อมล้ำที่สูงซึ่งปัจจัยเสี่ยงเหล่านี้ ผู้เขียนได้นำมาขยายฉากทัศน์ในรายละเอียด พร้อมทั้งวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางที่จะรับมือกับความเสี่ยงเหล่านี้ต่อไป

3. ความเสี่ยงที่สุดต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจไทย 3 ประการ

3.1 สังคมสูงวัยในประเทศไทย

สังคมสูงวัยได้กลายเป็นปรากฏการณ์ที่ทั่วโลกต้องเผชิญในรอบทศวรรษนี้ โดยประเทศที่พัฒนาแล้วจะได้รับผลกระทบที่สูงกว่า ขณะที่ประเทศกำลังพัฒนามีแนวโน้มที่ได้รับผลกระทบต่ำกว่า แต่เกือบทุกประเทศก็มีทิศทางเข้าสู่สังคมสูงวัยขึ้นเช่นกัน ประเทศที่มีผู้สูงอายุสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ญี่ปุ่น อิตาลี และโปรตุเกส ตามลำดับ

สังคมสูงวัยตามนิยามขององค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) คือสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปในสัดส่วนที่มีนัยสำคัญสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. สังคมสูงวัย (Aging Society) คือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ หรือประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ

2. สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) คือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ หรือประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ

3. สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super Aged Society หรือ Hyper-aged Society) คือประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ

ประเทศไทยได้ก้าวสู่สังคมสูงอายุมานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์แล้วในปี พ.ศ. 2565 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.), 2565) ขณะที่เพื่อนบ้านอย่างประเทศในกลุ่มอาเซียนล้วนเผชิญปัญหาที่คล้ายกัน 7 ใน 10 ชาติสมาชิกอาเซียน ได้แก่ สิงคโปร์ ไทย เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย เมียนมา และบรูไน ได้กลายเป็นประเทศที่มีสังคมสูงอายุแล้ว สำหรับประเทศไทยยังมีทิศทางในอนาคตที่ไม่สดใสเท่าที่ควร

ประชาชนมีอายุยาวขึ้น ปัจจุบันมีอายุเฉลี่ยที่ 75 ปี แต่คาดว่าในปี 2568 จะมีอายุเฉลี่ย 85 ปี (กลุ่มเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเครือข่าย กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ, 2564) ตรงข้ามกับอัตราการเกิดที่มีน้อยลง หากไม่ได้รับการแก้ไขที่ตรงจุด ประเทศไทยอาจเสี่ยงไม่ได้ที่จะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด

สังคมสูงอายุส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของเศรษฐกิจไทยอย่างมาก มีผลกระทบตั้งแต่ภาคการผลิตจนถึงการบริโภคของประชาชน ในด้านการผลิต แรงงานหนุ่มสาวของไทยจะลดลงอย่างเห็นได้ชัด เกิดการขาดแคลนแรงงาน อาจลามถึงค่าแรงที่ต้องสูงขึ้น เพื่อดึงดูดแรงงาน ทำให้ไทยสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมหนักที่ต้องใช้แรงงานจำนวนมาก นอกจากนี้ ความต้องการบริโภคและการลงทุนของเอกชนก็จะหดลงตามเนื่องจากผู้สูงอายุมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่ำกว่าวัยแรงงานอย่างมาก ทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยโตได้อย่างยากลำบาก ยังเป็นอุปสรรคสำคัญขัดขวางไม่ให้ไทยก้าวเข้าสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว

สังคมสูงวัยยังส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการคลังได้ เนื่องจากรายได้ของรัฐจากประชาชนลดลง แต่จำนวนเงินที่ต้องจ่ายเพื่อสวัสดิการให้ประชาชนมีเพิ่มขึ้นตามสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น (พูนผลกุล, และคนอื่นๆ, 2566) ในอดีตปี พ.ศ. 2537 สัดส่วนแรงงาน 9.3 คนต่อผู้สูงอายุ 1 คน ปัจจุบันสัดส่วนแรงงาน 3.3 คนต่อผู้สูงอายุ 1 คน และมีทิศทางที่จะลดลงอีกในอนาคต จุดที่สำคัญอีกประการคือการที่มีเงินออมไม่เพียงพอ อายุที่เพิ่มขึ้นมักมาพร้อมรายจ่ายที่สูงขึ้นจากสุขภาพและข้อจำกัดในการทำงาน หากมีเงินไม่เพียงพอจะทำให้ต้องพึ่งพารัฐมากขึ้น รวมถึงยอมลดระดับคุณภาพชีวิตลง

อนาคตที่น่ากังวลที่สุดคือการไม่ตระหนักถึงปัญหาและความร้ายแรงของสังคมสูงอายุ รวมถึงนโยบายของหลายพรรคการเมืองที่เน้นสวัสดิการในระดับที่สูงเกินกว่าที่รัฐจะจ่ายไหว แม้จะเป็นผลดีแก่ประชาชน แต่อาจจะเป็นผลดีเพียงระยะสั้น หากไม่สามารถควบคุมเงินเพื่อที่จะปรับขึ้นตามได้ รวมถึงยังสร้างภาระการคลังในระยะยาว ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ตระหนักถึงจุดนี้ มีการทำการศึกษาและจับตาปัญหาอย่างใกล้ชิด แต่ปัญหาสังคมผู้สูงอายุเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง จำเป็นต้องใช้เวลาในการแก้ไข

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขและบรรเทาปัญหาสังคมสูงอายุ ได้แก่

1. การรณรงค์ให้ประชาชนออมเงินและลงทุนเพื่อการเกษียณอย่างจริงจังมากขึ้น เพื่อนำเงินเหล่านี้มาใช้จ่ายยามเกษียณ ลดภาระรัฐในการดูแลประชาชน ซึ่งปัจจุบันได้มีกองทุนการออมแห่งชาติ ประกันสังคม และกองทุนบำเหน็จบำนาญ เป็นต้น มีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนน้อย
2. พัฒนาเยาวชนรุ่นใหม่ให้มีผลิตภาพ (Productivity) สูงมากขึ้น หรือใช้เทคโนโลยีมาทดแทนผลิตภาพที่หายไปในระบบจากแรงงานที่ลดลง รวมถึงการนำเข้าแรงงานหากจำเป็น
3. ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศมุ่งสู่ธุรกิจนวัตกรรมและเทคโนโลยี ลดการใช้แรงงาน
4. สร้างโรงพยาบาลและโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ ควบคุมราคายาและค่ารักษา รองรับผู้สูงอายุที่จะมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรสนับสนุนให้ผลิตยาในประเทศได้ครอบคลุมกับความต้องการ ลดการนำเข้ายาโดยไม่จำเป็น ลดการไหลออกของดุลการค้า

5. ธรณรังคให้ประชาชนรักษาสุขภาพ ตั้งเป้าลดจำนวนผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและลดค่าใช้จ่ายของรัฐในการดูแลรักษาผู้สูงอายุ สนับสนุนให้ออกกำลังกายแล้วได้ผลตอบแทนกลับมา อาจเป็นผลประโยชน์ทางภาษีหรือส่วนลดซื้อในการซื้อสินค้า เป็นต้น

6. เพิ่มรายได้ให้ผู้สูงอายุโดยการสนับสนุนให้บริษัทจ้างผู้สูงอายุทำงานมากขึ้นและขยายเวลาเกษียณของประชาชนได้ในบางอาชีพที่มีการขาดแคลนแรงงานสูง

7. นโยบายสนับสนุนให้คนมีลูกก็เป็นสิ่งสำคัญ อาจใช้ประโยชน์ทางภาษี รวมถึงการประชาสัมพันธ์ข้อดีของการมีลูกให้กลุ่มเป้าหมาย รวมถึงต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเลี้ยงบุตรให้มีคุณภาพ เป็นกำลังศึกษาของประเทศต่อไป

3.2 ภัยพิบัติทางธรรมชาติในเขตเศรษฐกิจที่สำคัญ

ภัยพิบัติทางธรรมชาติเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เมื่อเกิดขึ้นแล้วมักจะส่งผลให้เกิดอันตรายทั้งด้านร่างกายและทรัพย์สินต่าง ๆ ภัยพิบัติมีหลากหลายประเภท เช่น แผ่นดินไหว อุทกภัย ภัยแล้ง ไฟป่า วาตภัย สึนามิ เป็นต้น ช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ภัยพิบัติทางธรรมชาติเริ่มเกิดรุนแรงขึ้น สาเหตุสำคัญมาจากภาวะโลกร้อนที่รุนแรงยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้แม้จะนอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ แต่เราสามารถลดความเสี่ยงและบรรเทาผลกระทบของภัยพิบัติต่าง ๆ ได้ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงที่เคยเกิดขึ้นในไทย เช่น สึนามิในวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ที่เกิดจากแผ่นดินไหวที่มีจุดศูนย์กลางบริเวณเกาะสุมาตรา (กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, 2565) ได้ส่งผลกระทบ 6 จังหวัดภาคใต้โดยตรง ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวด้านชายฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทยเสียหายอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดผู้เสียชีวิตราว 5,400 คน บาดเจ็บกว่า 8,000 คน และสูญหายอีกนับไม่ถ้วน

อีกตัวอย่างหนึ่งคือมหาอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 ถือเป็นน้ำท่วมที่รุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ (PPTV Online, 2564) น้ำท่วม 65 จังหวัดตั้งแต่ต้นปีจนถึงปลายปี ประชาชนได้รับผลกระทบมากกว่า 3.6 ล้านคน ผู้คนต้องอพยพย้ายถิ่นที่อยู่หนีน้ำท่วม

ภัยพิบัติทางธรรมชาติเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เนื่องจากช่วงที่เกิดภัยพิบัติ ความเชื่อมั่นทั้งด้านบริโภคและลงทุนจะหายไป กิจกรรมทางเศรษฐกิจจะหยุดชะงักลงทำให้กระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย ยังไม่รวมถึงความเสียหายทางเศรษฐกิจทั้งโครงสร้างพื้นฐาน บ้านเรือนของประชาชนที่ได้รับผลกระทบอีกด้วย ตัวอย่างเช่นมหาอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 ที่ทางธนาคารโลก (World Bank) ได้ประเมินความเสียหายมูลค่าสูงถึง 1.44 ล้านล้านบาท ความเสียหายเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้น ต้องใช้เวลาฟื้นฟูประเทศในระยะหนึ่งขึ้นอยู่กับความรุนแรงของภัยพิบัติและความสามารถในการจัดการของรัฐบาล

ประเทศไทยยังมีลักษณะการขยายตัวของเมืองเชิงเดี่ยวสะท้อนจากผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) ที่รายงานโดยสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าในปี พ.ศ. 2564 กรุงเทพฯมี GPP เป็นอันดับหนึ่งของไทยอยู่ที่ 5.37 ล้านล้านบาท มี GPP มากกว่าจังหวัดอันดับสองอย่างชลบุรีเกือบ 5 เท่า โดยชลบุรีมี GPP อยู่ที่ 1.01 ล้านล้านบาท คำถามสำคัญคือหากภัยพิบัติครั้งต่อไปเกิดที่เขตเศรษฐกิจสำคัญอย่างกรุงเทพฯอีกครั้ง เราจะมีแผนป้องกันและบรรเทาผลกระทบอย่างไร

อนาคตที่น่ากังวลที่สุดคือภัยพิบัติทางธรรมชาติจะเกิดขึ้นอีกครั้ง ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่น่าจะมีโอกาสเกิดมากที่สุด ในเขตเศรษฐกิจสำคัญอย่างกรุงเทพฯคือเรื่องน้ำท่วมที่ทางกรีนพีซได้ออกมาเตือนว่ากรุงเทพฯอาจโดนน้ำท่วมถึงร้อยละ 96 ของจังหวัดในปี พ.ศ. 2573 รวมถึงจุดสำคัญอื่น ๆ ด้านเศรษฐกิจ เช่น ท่าเรือ สนามบิน เขตอุตสาหกรรมพิเศษ เป็นต้น

หากเกิดขึ้นอีกครั้ง เราจะมีแผนการรับมืออย่างไร และเศรษฐกิจไทยจะเดินต่อตามเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์ 20 ปีได้สำเร็จหรือไม่

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขและบรรเทาปัญหาระบบภัยพิบัติทางธรรมชาติในเขตเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่

1. ถอดบทเรียนจากภัยพิบัติในอดีต ไม่เพียงแต่ในประเทศไทย แต่รวมถึงประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศแถบใกล้เคียง นำบทเรียนเหล่านั้นมาปรับใช้กับประเทศ โดยเฉพาะเรื่องอุทกภัยกับภัยแล้ง
2. ตรวจสอบระบบเตือนภัยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้พร้อมใช้งานในกรณีภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดขึ้น
3. รมรณรงค์และจูงใจให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กทำประกันให้ครอบคลุมภัยพิบัติทางธรรมชาติ ในกรณีที่เรื่องไม่คาดฝันเกิดขึ้น จะสามารถนำเงินประกันมาประคองตัวได้
4. ตรวจสอบอาคาร สิ่งปลูกสร้าง ให้มีความมั่นคงแข็งแรง อยู่ในสภาพที่พร้อมรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มักเกิดบ่อยในไทย เช่น น้ำท่วม เป็นต้น
5. อบรมให้ความรู้ประชาชนในการทำปฐมพยาบาล การเตรียมชุดอุปกรณ์ฉุกเฉินไว้ในที่พัก และวิธีการปฏิบัติตนในช่วงเวลาที่เกิดภัยพิบัติ ทดสอบระบบการเตือนภัยอย่างสม่ำเสมอ

3.3 ความเหลื่อมล้ำที่สูง

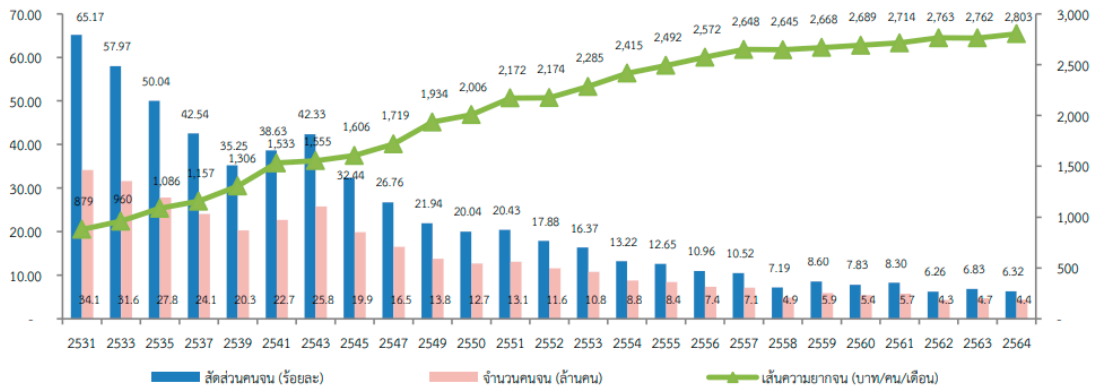
ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เกิดขึ้นมาหลายทศวรรษและมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลในปี พ.ศ. 2564 สะท้อนว่าคนที่รวยที่สุดร้อยละ 1 ถือครองทรัพย์สินของโลกสูงถึงร้อยละ 48 (Credit Suisse, 2565) ซึ่งการครองถือทรัพย์สินของมหาเศรษฐีเหล่านี้มีทิศทางที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ส่วนทรัพย์สินที่เหลืออยู่ประมาณครึ่งหนึ่ง ต้องนำมาแบ่งกับประชากรโลกร้อยละ 99 ในทางตรงกันข้าม คนรวยใช้ทรัพยากรในจำนวนมากกว่คนจน ทำให้ปล่อยก๊าซคาร์บอนทำลายธรรมชาติ โดยคนรวยที่สุด 20 คนปล่อยก๊าซคาร์บอนสูงกว่า 8,000 เท่า

ของจำนวนที่คนจนที่สุด 1 พันล้านคนปล่อยออกมา (Oxfam, 2563) ความเหลื่อมล้ำทำให้คนจนได้รับประโยชน์จากทรัพยากรยากขึ้น ขณะที่รับผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรสูงขึ้น

ในบริบทของประเทศไทย ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจมีทิศทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สะท้อนจากตัวเลขคนยากจนที่ลดลงอย่างต่อเนื่องตลอด 30 ปีที่ผ่านมา โดยข้อมูลล่าสุด สถานการณ์ความยากจนในปี 2564 มีการปรับตัวดีขึ้น คนยากจนมีจำนวนทั้งสิ้น 4.4 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนคนยากจนที่ร้อยละ 6.32 ลดลงจากปีก่อนที่มีสัดส่วนคนยากจนร้อยละ 6.83 นอกจากนี้ คนจนยังมีการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐเพิ่มมากขึ้น สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ก็ต่ำลงตลอด 30 ปีที่ผ่านมาเช่นกัน แม้ในปี 2564 จะเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากรายได้ของประชาชนได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 (สำนักงานสภาพัฒนา

การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม, 2564) ทางด้านกระทรวงการคลังได้มีนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมาดูแลผู้มีรายได้น้อย ช่วยลดรายจ่ายค่าครองชีพ เพิ่มโอกาสการฝึกอาชีพผ่านโครงการเพิ่มศักยภาพผู้มีรายได้น้อย สร้างฐานข้อมูลผู้มีรายได้น้อยขนาดใหญ่ (Big data) ขึ้นมาเป็นที่แรกของประเทศไทย เพื่อประโยชน์ในการดูแลประชาชน วิเคราะห์ปัญหาเชิงลึก นำมาออกแบบและขับเคลื่อนนโยบายด้วยข้อมูล (Data-Driven Policy) นำไปสู่การแก้ปัญหาที่ตรงจุดและใช้งบประมาณประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

รูปที่ 3 เส้นความยากจน สัดส่วนคนจน และจำนวนคนจน ตั้งแต่ปี 2531 - 2564

ที่มา: ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

แม้จะมีทิศทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่รายงานบางฉบับได้มองว่า ทิศทางการปรับตัวดีขึ้นอาจไม่ยั่งยืน เนื่องจากเงินช่วยเหลือของภาครัฐและเงินโอนเพื่อเลี้ยงดูครอบครัวที่คนจนได้ ไม่สะท้อนผลผลิตภาพที่เพิ่มขึ้นของแรงงานโดยตรง และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของไทยในความเป็นจริง มีความเป็นไปได้ที่จะสูงกว่าตัวเลขที่ประกาศจากทางการ (Kiatnakin Phatra, 2564) แม้ทิศทางจะดีขึ้น แต่สิ่งที่น่ากังวลต่อความมั่นคงของเศรษฐกิจไทยคือความเปราะบางของกลุ่มที่มีความเหลื่อมล้ำสูง สะท้อนได้จากช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตโควิด-19 ที่ให้รัฐมีความจำเป็นต้องประกาศ Lock down ส่งผลกระทบโดยตรงกับกลุ่มที่มีรายได้น้อย ทำให้ขาดรายได้ที่มักได้รับเป็นรายวันทันที ซึ่งกลุ่มนี้มักเป็นกลุ่มที่มีเงินออมต่ำแต่หนี้สูง วิกฤตครั้งนี้เป็นเครื่องสะท้อนสำคัญถึงความเปราะบางของกลุ่มประชาชนรายได้น้อยที่มักได้รับผลกระทบสูงที่สุดในช่วงที่ประเทศเกิดปัญหา (สิริโรจน์, 2564) ภาครัฐจำเป็นต้องได้หาวิธีการดูแลอย่างใกล้ชิด

ความเหลื่อมล้ำที่สูงมีผลกระทบอย่างมากต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและความยุติธรรมของสังคม ไม่จำกัดอยู่แค่ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ แต่ยังรวมถึงความไม่เท่า

เทียมกัน ความไม่เสมอภาค การศึกษาไม่เท่าเทียม ขาดการเข้าถึงโอกาสและบริการของรัฐ ในด้านเศรษฐกิจ เมื่อมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายความมั่งคั่งและทรัพย์สินการถือครองที่ดิน ทำให้ประชาชนที่เป็นกลุ่มใหญ่มีรายได้น้อยลง การบริโภคและการลงทุนภาคเอกชนมีแนวโน้มลดลงในภาพรวม เหลื่อมล้ำที่สูงยังทำให้การแข่งขันทางเศรษฐกิจไม่เท่าเทียม ทุนใหญ่มีกำลังและการผูกขาดที่มากกว่า นอกจากนี้ เมื่อเศรษฐกิจมีปัญหา รัฐจำเป็นต้องกระตุ้นเศรษฐกิจ นโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐจะมีประสิทธิภาพต่ำลง เพราะไม่สามารถหมุนเวียนเงินในระบบได้ทั่วถึง เมื่ออัดฉีดเงินเข้าระบบ เงินจะไหลเข้าไปสู่กลุ่มทุนใหญ่ของประเทศทันที นอกจากนี้ ยังไม่เอื้อให้เศรษฐกิจระดับกลางและเล็กอย่าง SMEs เติบโตและแข่งขันได้มีประสิทธิภาพ ทั้งที่กลุ่ม SMEs เป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศ และมีการจ้างงานในอัตราที่สูง หากเศรษฐกิจต้องการที่จะโตอย่างยั่งยืนตามยุทธศาสตร์ที่วางไว้ จำเป็นต้องเป็นการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม (Inclusive growth) มิฉะนั้น ตัวเลขการเติบโตทางเศรษฐกิจอาจไม่สะท้อนความกินดีอยู่ดีของประชาชนส่วนใหญ่

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขและบรรเทาปัญหาความเหลื่อมล้ำที่สูง ได้แก่

1. ปรับโครงสร้างอำนาจของประเทศ ต้องกำจัดการคอร์รัปชันทุกรูปแบบ ขจัดการผูกขาดที่ทำให้กลไกตลาดและการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่เป็นธรรมเสียหาย ระบบอุปถัมภ์จำเป็นต้องถูกแก้ อย่างเร่งด่วน ตลอดจนกระจายอำนาจที่จำเป็นสู่ท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

2. รัฐต้องเน้นเป้าหมายความสำเร็จในการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม มุ่งเป้าลดความเหลื่อมล้ำอย่างจริงจัง ไม่ควรมองเพียงตัวเลขอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่าง GDP เพียงตัวเดียว อาจพิจารณาดัชนีอื่น ๆ ร่วมในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาของประเทศ เช่น ดัชนีความสุข ดัชนีการคอร์รัปชัน ดัชนีความยากจนหลากหลายมิติ เป็นต้น

3. ส่งเสริมสวัสดิการพื้นฐานที่สำคัญ โดยเน้นเรื่องโอกาสในการศึกษา อาหาร และสุขภาพของประชาชนเป็นหลัก วางรากฐานโครงข่ายความคุ้มครองทางสังคม (Social safety net) ที่เข้มแข็ง

4. ปฏิรูปโครงสร้างภาษีให้เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ประชาชนทุกคนต้องเข้าสู่ระบบภาษีเพื่อประโยชน์ในการรับความช่วยเหลือจากภาครัฐ เช่น ภาษีเงินได้แบบติดลบ (Negative Income Tax)

Strategic foresight is a structured and systematic way of using ideas about the future to anticipate and better prepare for change. It is about exploring different plausible futures that could arise, and the opportunities and challenges they could present. We then use those ideas to make better decisions and act now.

Foresight can support government policy-making in the following main ways:

- Better anticipation : to better anticipate changes that could emerge in the future
- Policy innovation : to reveal options for experimentation with innovative approaches
- Future-proofing : to stress-test existing or proposed strategies and policies

Source : www.oecd.org/strategic-foresight/

5. สร้างจุดสมดุลระหว่างการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางให้มีชีวิตที่ดี และจูงใจให้ประชาชนพัฒนาตัวเองอย่างสม่ำเสมอ ไม่ใช้การให้เงินแบบประชานิยม เนื่องจากเงินรัฐมีจำกัดจำเป็นต้องนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. พัฒนารฐานข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการออกแบบและพัฒนานโยบายด้วยข้อมูล (Data-Driven Policy) ซึ่งช่วยให้ภาครัฐสามารถทำนโยบายแบบเจาะจงเป้าหมาย (Targeted policy) ที่จำเป็นต้องสามารถระบุและแยกกลุ่มคนได้ด้วยข้อมูล ส่งผลให้รัฐสามารถงบประมาณ นำไปสู่การดำเนินงานที่ตรงจุดและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

โลกปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และกำกวม (VUCA) ความมั่นคงของประเทศไม่ได้มีเพียงแค่ด้านการทหารอีกต่อไป ด้านเศรษฐกิจก็เป็นอีกด้านที่สำคัญและควรศึกษาอย่างใกล้ชิด ซึ่งเครื่องมือที่เหมาะสมในการศึกษาอนาคตของเศรษฐกิจไทยและปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจคือ Strategic Foresight ที่ช่วยแสดงฉากทัศน์ของอนาคตที่หลากหลาย ตลอดจนเครื่องมือ Risk Matrix ที่สะท้อนปัจจัยที่เสี่ยงต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจไทย

บทความนี้ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความเสี่ยงต่อความมั่นคงของเศรษฐกิจไทย 21 ปัจจัย ซึ่งได้จำแนกออกเป็นกลุ่ม 4 กลุ่มตามระดับโอกาสที่จะเกิดและผลกระทบ นอกจากนี้ ยังได้แบ่งประเภทที่เป็นปัจจัยภายนอกและภายในของประเทศ รวมทั้งได้ข้อสรุปจากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือ Strategic Foresight พบว่าปัจจัยเสี่ยงที่มีโอกาสเกิดขึ้นมากที่สุดและจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของไทยมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ 1. สังคมสูงวัย 2. ภัยพิบัติทางธรรมชาติในเขตเศรษฐกิจที่สำคัญ และ 3. ความเหลื่อมล้ำที่สูง ตามลำดับ การใช้เครื่องมือได้ช่วยให้เราเข้าใจภาพฉากทัศน์ในอนาคตและช่วยทำให้เราสามารถจัดทำยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในปัจจุบันเพื่อป้องกันไม่ให้ความเสี่ยงเหล่านี้เกิดขึ้น ลดผลกระทบของความเสี่ยงต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และวางรากฐานเศรษฐกิจในอนาคตให้เข้าใกล้อนาคตที่พึงประสงค์มากที่สุด

บทความชิ้นนี้พบว่า การเข้าใจภาพอนาคตของเศรษฐกิจไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ไม่เพียงแค่อนาคตที่มาจากแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์เท่านั้น นอกจากนี้ ปัจจัยความเสี่ยงต่อความมั่นคงทาง

เศรษฐกิจของไทยยังมีหลากหลายและต้องใช้ความรู้ความชำนาญหลายด้านมาก จำเป็นมีการศึกษาอย่างลึกซึ้ง เพราะการเข้าใจถึงความเสี่ยงและผลในอนาคต จะช่วยให้จัดการความเสี่ยงในปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้น ข้อเสนอแนะจากการศึกษาและเขียนบทความชิ้นนี้ พบว่าควรมีการศึกษาและทำรายงานความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างเป็นทางการ โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐ หน่วยงานเอกชน หน่วยงานทางสังคม นักวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาแลกเปลี่ยนมุมมองและสรุปประเด็นที่น่าจะเป็นความเสี่ยง รวมถึงหาวิธีการแก้ไขร่วมกันอย่างยั่งยืน หลังจากทำรายงานเสร็จสิ้น นำผลลัพธ์ที่ได้ไปใช้บูรณาการร่วมกันกับการออกนโยบายภาครัฐ ทั้งระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว ดูความสอดคล้องและความเสี่ยงของเป้าหมายการดำเนินนโยบาย ควบคู่กับฉากทัศน์ของอนาคตที่มุ่งเป้าไว้ นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องมีการผลักดันให้นำมาใช้อย่างจริงจัง ไม่เช่นนั้นจะกลายเป็นอีกหนึ่งรายงานที่จัดทำแต่ไม่ได้ นำองค์ความรู้ที่มีค่ามาพัฒนาประเทศอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

บรรณานุกรม

Credit Suisse. (2565). Global Wealth Report 2022.

Kiatnakin Phatra. (2564). **เจาะลึกความเหลื่อมล้ำไทย แก้ได้ไหม แก้อย่างไร**. เข้าถึงได้จาก kkpfg: <https://advicecenter.kkpfg.com/th/money-lifestyle/money/economic-trend/inequality-situation-in-thailand>

Oxfam. (2563). **A deadly virus : 5 shocking facts about global extreme inequality**. เข้าถึงได้จาก Oxfam International: <https://www.oxfam.org/en/5-shocking-facts-about-extreme-global-inequality-and-how-even-it>

PPTV Online. (29 กันยายน 2564). ย้อนเหตุ "มหาอุทกภัยปี 54" ทำจมนับตาย 65 จังหวัด ศก. เสียหายถึง 1.44 ล้านล้านบาท. เข้าถึงได้จาก PPTV: <https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1/157458>

กลุ่มเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเครือข่าย กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ. (21 มิถุนายน 2564). **สังคมผู้สูงอายุในปัจจุบันและเศรษฐกิจในประเทศไทย**. เข้าถึงได้จาก กรมกิจการผู้สูงอายุ: <https://www.dop.go.th/th/know/15/926>

กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม. (26 ธันวาคม 2565). ครบรอบ 18 ปี “สินามิถล่มไทย” ความสูญเสียรุนแรงจากคลื่นยักษ์หายนะ 26 ธันวาคม 2547. เข้าถึงได้จาก วันนี้อยู่ดี: https://www.silpa-mag.com/this-day-in-history/article_43257

ผศ.ดร.พรรณปพร ลีวิโรจน์. (2564). **วิกฤต COVID-19 เพิ่มความเหลื่อมล้ำทางสังคมในประเทศไทย**. เข้าถึงได้จาก คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/thaijss/article/download/256392/174053/939456>

พิทวัส พูนผลกุล, ยุทธภูมิ จารุเสรี, พีรพัฒน์ วงศ์ชัยวัฒน์, ศิวจันทร์ จีระกุลยาพัฒน์, ศักดิ์สิทธิ์ สว่างสุข, และชานน ลิ้มปรีระสทธิพร. (4 เมษายน 2566). **สังคมสูงวัยกับภาระทางการคลัง**. สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2565). **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2564**. สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). **เครื่องมือการมองอนาคต (Foresight Tools)**. สถาบันการมองอนาคตนวัตกรรม (IFI) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร่วมกับวิทยาลัยสหวิทยาการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. **สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม**. (2564). **รายงานวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2564**.